

POSTANOWIENIE

Dnia 18 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Jarosław Duś (sprawozdawca)

SSN Adam Roch

po rozpoznaniu w dniu 18 sierpnia 2020 r. w W. na posiedzeniu niejawnym
sprawy z powództwa **K. Z.**

przeciwko **Sądowi Najwyższemu** reprezentowanemu przez Pierwszego Prezesa
Sądu Najwyższego

o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego
na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Najwyższego – Izby
Dyscyplinarnej z dnia 27 lutego 2020 r., sygn. I DSP 2/19

postanawia:

odrzuć zażalenie.

UZASADNIENIE

Sędzia Sądu Najwyższego K. Z. wniósł przeciwko Sądowi Najwyższemu
pozew o nakazanie dopuszczenia go do wykonywania funkcji orzeczniczych
sędziego. W pozwie (pkt 4) zawarł wniosek o zabezpieczenie roszczenia
procesowego w trybie art. 755 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks
postępowania cywilnego, poprzez:

- nakazanie Prezesowi Sądu Najwyższego Izby Cywilnej uwzględnienie
powoda, jako sędziego w tej izbie w wyznaczaniu terminów posiedzeń
i przydzielaniu spraw w Izbie Cywilnej zgodnie z ogólnymi zasadami,

- nakazanie pozwanemu zaniechania aktów skutkujących niedopuszczeniem powoda, jako sędziego do wykonywania funkcji orzeczniczych w Sądzie Najwyższym - Izbie Cywilnej,

- nakazanie pozwanemu zaniechania wszelkich działań, które skutkowałyby pominięciem powoda, jako sędziego w wyznaczaniu terminów posiedzeń oraz przydzielaniu spraw w Sądzie Najwyższym – Izbie Cywilnej na zasadach ogólnych, w szczególności nakazanie pozwanemu zaniechania wyznaczania składów orzekających w Izbie Cywilnej z pominięciem powoda,

- nakazanie Prezesowi Sądu Najwyższego Izby Cywilnej przydzielenie powodowi asystenta sędziego na podstawie § 70 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. Regulamin Sądu Najwyższego (Dz.U.660).

W dniu 20 grudnia 2018 r. Sąd Najwyższy - Izba Dyscyplinarna po rozpoznaniu wniosku o zabezpieczenie powództwa K. Z. przeciwko Sądowi Najwyższemu o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego postanowił:

„I. zabezpieczyć na czas trwania postępowania, powództwo K. Z. przeciwko Sądowi Najwyższemu (o nakazanie dopuszczenia do wykonywania funkcji orzeczniczych sędziego) w ten sposób, że zobowiązać:

1. Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej do:

1. wyznaczania powoda K. Z. do składów orzekających (w tym, jako sędziego sprawozdawcę), nie rzadziej niż sędziów Izby Cywilnej, którzy objęli stanowiska sędziego Sądu Najwyższego przed dniem 10 października 2018 r. w sprawach, w których rozprawy lub posiedzenia będą wyznaczane na terminy przypadające począwszy od stycznia 2019 r,

2. przydzielenia powodowi asystenta sędziego na podstawie § 70 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. Regulamin Sądu Najwyższego (Dz.U.660);

3. Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, w ramach ogólnego nadzoru, który sprawuje nad działalnością administracyjną Sądu Najwyższego, do zapewnienia przestrzegania przez Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej obowiązku wyznaczania do udziału w składach

orzekających (w tym, jako sędziego sprawozdawcy) powoda K. Z., zgodnie z zasadą równomiernego obciążenia pracą sędziów”.

W dniu 5 grudnia 2019 r. pełnomocnik pozwanego skierował wniosek do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego o uchylenie części postanowienia Sądu Najwyższego – Izby Dyscyplinarnej z dnia 20 grudnia 2018 r. o udzieleniu zabezpieczenia w sprawie z pozwu K. Z. zarejestrowanego pod sygn. I DSP 1/18 w zakresie obejmującym rozstrzygnięcie zawarte w pkt 1 ppkt 1 lit. a tego postanowienia, czyli w zakresie zawierającym zobowiązanie do wyznaczania powoda K. Z. do składów orzekających (w tym jako sędziego sprawozdawcę) nie rzadziej niż sędziów Izby Cywilnej, którzy objęli stanowiska przed dniem 10 października 2018 r. w sprawach, w których rozprawy lub posiedzenia będą wyznaczane na terminy przypadające począwszy od stycznia 2019 r.

Uzasadniając wniosek o uchylenie części postanowienia Sądu Najwyższego – Izby Dyscyplinarnej z dnia 20 grudnia 2018 r. pełnomocnik pozwanego wskazał, iż znajduje on oparcie w treści art. 742 § 1 zd. 1 k.p.c. z uwagi na wejście w życie z dniem 19 lutego 2019 r. zmian w Regulaminie Sądu Najwyższego – niemających swoich odpowiedników we wcześniejszej regulacji prawnej (tj. wejście w życie § 83a i § 83b Regulaminu Sądu Najwyższego).

W dniu 27 lutego 2020 r. po rozpoznaniu wniosku pozwanego z dnia 5 grudnia 2019 r. Sąd Najwyższy – Izba Dyscyplinarna oddalił wniosek, wskazując, iż jest on całkowicie niezasadny. Sąd Najwyższy w swoim rozstrzygnięciu wskazał na brak odpadnięcia przyczyny zabezpieczenia, gdyż w ocenie sądu: nowe przepisy zawarte w § 83a rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 marca 2018 r. Regulamin Sądu Najwyższego (dalej: Regulamin SN), dotyczą przydzielenia spraw sprawozdawcom, nie zaś wyznaczania powoda do składów orzekających. Już ta okoliczność per se wyklucza możliwość uznania tożsamego z materia postępowania zabezpieczającego i znowelizowanym regulaminem. Dodatkowo należy wskazać, że ratio legis wydania postanowienia zabezpieczającego stanowiło wymuszenie stosowania przez Prezesa Sądu Najwyższego

kierującego pracą Izby Cywilnej tych samych kryteriów przydziału spraw wszystkim sędziom. Już w chwili wydawania postanowienia byłoby ono zbędne, gdyby Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej stosował się do przyjętego w Sądzie Najwyższym zwyczaju równego (sprawiedliwego) przydziału spraw.

W dniu 10 marca 2020 r., pozwany wniósł zażalenie zaskarżając w całości postanowienie Izby Dyscyplinarnej z dnia 27 lutego 2020 r.

Uzupełniając argumenty zawarte w zażaleniu na postanowienie, pismem z dnia 26 czerwca 2020 r. pełnomocnik pozwanego złożył wniosek o uchylenie lub o zmianę części postanowienia Sądu Najwyższego – Izby Dyscyplinarnej z 20 grudnia 2018 r. o udzieleniu zabezpieczenia w sprawie z pozwu K. Z. zarejestrowanego pod sygn. I DSP 1/18, w zakresie obejmującym rozstrzygnięcie zawarte w pkt 1 ppkt 1 lit. a. Pełnomocnik pozwanego wskazał, że treść Zarządzenia nr 65/2020 wydanego dnia 15 czerwca 2020 r. przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w sprawie określenia zasad przydzielania sprawy sędziom Sądu Najwyższego bezpośrednio po objęciu stanowiska w izbie Sądu Najwyższego oraz w razie wygaśnięcia stosunku służbowego lub przejścia bądź przeniesienia w stan spoczynku sędziego Sądu Najwyższego (dalej jako: Zarządzenie nr 65/2020) konsumuje zakres wcześniej udzielonego zabezpieczenia, wobec czego odpada przesłanka jego udzielenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W ocenie Sądu Najwyższego zażalenie pozwanego (obowiązanego) należało odrzucić na podstawie art. 373 k.p.c. w zw. z art. 398 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., gdyż koniecznym było uznać zaskarżone postanowienie za nieistniejące. Zgodnie z art. 373 w aktualnym brzmieniu, tj. od dnia 7 listopada 2019 r., sąd drugiej instancji odrzuca apelację: 1) spóźnioną, 2) nieopłaconą lub 3) z innych przyczyn niedopuszczalną, 4) jak również apelację, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie. Apelacja niedopuszczalna z innych przyczyn to apelacja wniesiona od orzeczenia nieistniejącego,

niepodlegającego zaskarżeniu apelacją, przez osobę nielegitymowaną lub w braku gravamen (T. Zembruski (red.) Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II, wyd. Wolters Kluwer Polska, 2020). Cytowane przepisy dotyczące apelacji mają odpowiednie zastosowanie w postępowaniu zażaleniowym, na podstawie art. 397 § 3 k.p.c.

W ocenie sądu rozpoznającego zażalenie, podpis składu orzekającego pod postanowieniem z dnia 27 lutego 2020 r. sygn. I DSP 2/19 – został umieszczony jedynie pod jego uzasadnieniem, co w konsekwencji prowadzi do uznania zaskarżonego postanowienia za nieistniejące (*sententia non existens*). Treść art. 325 k.p.c. jednoznacznie wskazuje elementy, które powinny znaleźć się w treści sentencji. Nadto z brzmienia art. 324 § 3 oraz z art. 330 k.p.c. jednoznacznie wynika, iż zarówno sentencja, jak i uzasadnienie jako odrębne czynności procesowe, uzyskując postać dokumentu, powinny zostać zaopatrzone oddzielnymi podpisami zgodnie z zasadami określonymi w tych przepisach (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2002 r., sygn. III CZP 12/02). Mimo że powoływane przepisy dotyczą wprost wyrokowania w postępowaniu cywilnym, to z uwagi na brzmienie art. 354 k.p.c. w przypadku wydawania postanowień, na podstawie art. 361 k.p.c. do postanowień stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego obecnie zgodnie przyjmuje się, że brak podpisu sędziego pod sentencją wyroku czy postanowienia wydanego w składzie jednego sędziego oznacza, że to orzeczenie w sensie prawnoprocesowym nie istnieje (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2000 r., III CZP 29/00, OSNC 2001, Nr 2, poz. 25, tak również: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2012 r., IV CSK 219/12). W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2003 r. (III CZP 94/02) wyrażono pogląd, który podziela sąd rozpoznający zażalenie, że sentencja każdego postanowienia, również postanowienia nie rozstrzygającego sprawy co do istoty, mającego charakter formalnoprawny, musi być podpisana przez sąd, który je wydał, niezależnie od tego, czy sporządzone zostało uzasadnienie

takiego postanowienia. W wypadku sporządzenia uzasadnienia, również dokument je zawierający podlega podpisaniu. W braku zaś podpisania sentencji postanowienie takie w sensie prawnoprocesowym nie istnieje, niezależnie od tego, czy podpisane zostało uzasadnienie. Takie wnioski wynikały z analizy dotychczasowego orzecnictwa Sądu Najwyższego, w którym rozważano znaczenie braku podpisu pod sentencją orzeczenia w odniesieniu do wyroków i wydanych na posiedzeniu niejawnym postanowień rozstrzygających co do istoty sprawy (por. III CZP 12/02). W szczególności powołany został prezentowany w ostatnim orzecznictwie pogląd, że wyrok, którego sentencji skład sądu nie podpisał, nie istnieje w znaczeniu prawnoprocesowym także wówczas, gdy został ogłoszony (por. uchwała z dnia 26.9.2000 r., III CZP 29/00, OSNC z 2001 r., nr 9, poz. 132).

Odnosząc się do utrwalonych poglądów orzeczniczych, mimo że zaskarżone postanowienie, nie kończy postępowania, a jedynie rozstrzyga w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia procesowego i ma jedynie formalny charakter, wyrażony w orzecznictwie pogląd, uzasadniający podpisanie odrębnie sentencji postanowienia, jak i jego uzasadnienia ma zastosowanie w sprawie. Uzasadnione jest to faktem, że przepisy kodeksu postępowania cywilnego, dotyczące postanowień, wyraźnie rozróżniają sentencję postanowienia i jego uzasadnienie i to niezależnie od tego, czy chodzi o postanowienia merytoryczne, czy o postanowienia, które takiego charakteru nie mają. Powyższej oceny nie zmienia brzmienie art. 358 k.p.c., a w szczególności określenie "podpisane wraz z uzasadnieniem" nie może być rozumiane w taki sposób, że sentencja postanowienia i jego uzasadnienie stanowią jedną czynność procesową, objętą jednym dokumentem, podpisanym tylko pod uzasadnieniem. Odrębność sentencji i postanowienia nie budzi zatem wątpliwości. Sporządzenie zarówno sentencji jak i postanowienia stanowią odrębne czynności procesowe sądu, uzyskujące postać dokumentów, z których każdy powinien być przez cały skład sądu podpisany i to nawet wtedy, jeśli oba te dokumenty zawarte zostały na tej samej karcie papieru.

Mając na uwadze powyższe, podpisanie sentencji postanowienia wraz z jego uzasadnieniem, jako jednej czynności procesowej, przy braku podpisania samej sentencji postanowienia, uzasadnia wniosek, że zaskarżone zażalenie postanowienie sądu jest nieistniejące, co prowadzi do odrzucenia zażalenia jako środka zaskarżenia, wniesionego od orzeczenia nieistniejącego. Z tych też względów obowiązkiem sądu I instancji jest rozpoznanie wniosku o zmianę udzielonego zabezpieczenia, w tym z uwzględnieniem stanu faktycznego i prawnego, aktualnego w dacie jego rozpoznawania.

Biorąc pod uwagę powyższe, na podstawie art. 373 k.p.c. w zw. z art. 398 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.